

Voin Bozhinov, *Bulgaristan'da Siyasal Kriz: 1943-1944* (Politiceskata Kriza v Bulgariya Prez 1943-1944), Sofya, Bulgar Bilimler Akademisi Bulgar Tarihi Enstitüsü, 1957, 169 s., 0.80 leva.

Doç. Dr. Türkkaya ATAÖV

Kralci-faşist diktatoryanın ve Bulgaristan'daki Hitler'ci nüfuzun son yılı genel bir siyasal kriz yılıydı. Alman emperyalizmiyle kaderini birleştiren Bulgar egemen sınıfı ülkeyi Nazilere teslim ettikten başka, tam bir ekonomik çıkmazda da bıraktı. Balkanlar'ın doğusuna yerleştirilmiş olan bu devlet Nazi Almanyasına topraklarında üsler vererek Sovyetler'e karşı mücadelesini kolaylaştırdığı gibi, kendi komşuları olan Yunanistan ve Yugoslavya'ya da müdahalelerde bulundu.

Fakat Mihver'in dağılmağa yüz tutmasıyla, Bulgaristan da bir yılı biraz aşkın çetin bir krizin içine yuvarlandı. Bu kitap bu krizle ilgili bir araştırmadır. 1943'den sonra Müttefiklerin savaşı kazanmağa başlamaları Bulgaristan'daki yönetimi içinden çıkamayacağı bir kısıkaça sokmuştu. Kuzeyde Sovyet orduları Batıya doğru yürüyüşe geçtikten başka, Anglo-Amerikan stratejik hava gücü de Sofya gibi önemli hedefleri yoğun bir bombardımandan geçiriyordu.

Günden güne kötüleşen bu durum halk için bezgin bir hava yaratıyordu. Yöneticilerden memnun olmayan, daha doğrusu faşizme karşı güçler Vatan Cephesinde birleştiler; bunların karşısında da bu toplumu o günkü durumuna getirmiş olan faşist ve gericiler vardı. Vatan Cephesi, faşizme karşı olanları bir platformda toplayarak, direnişin tabanını genişletti ve güçlendirdi.

Egemen faşist burjuvazi Bulgaristan'ın içinde bulunduğu çok ciddi durumdan bir çıkış yolu aramadı. Bir yıl içinde üç hükümet değiştirerek, demagojiyle hâlâ iktidarda kalma çareleri peşindeydi. Faşist olmayanlara karşı tehdit ve silâh kullanmış olmalarına rağmen, halk yığınlarından kopuk kaldıklarından başarılı olamadı.

Yazar bu araştırmasında Bulgaristan'ın Alman müttefiki faşist yöneticilerinin 1944 yılı içinde Türkiye'deki Amerikan temsilcileriyle temas kurarak bir mütareke istediklerini iddia etmekte ve bunun belgelerini de vermektedir. Anlaşıldığına göre, burjuva hükümet Türk yetkililerini araya koyarak önce İngilizlerle temas etmiş ve nihayet Amerikan temsilcilerle buluşmak mümkün olmuştur. Bulgar burjuvazisini 1944 Yazında bu yola iten, herhalde, Alman ordularının kuzeyde Romanya'da yenilgiye uğramalarıdır. Bu arada, Türkiye ve Yugoslav milliyetçileriyle de temaslar kurulduğu anlaşılmaktadır. Ankara'ya Bulgar temsilcileri geldiği gibi, Anglo-Amerikan komutanlığıyla görüşmek üzere Kahire'ye de gitmişlerdir. Bulgar burjuvazisi 9 Eylül 1944'de iktidardan uzaklaştırılmıştır.